

АКТ № 192/20.10.2023 г.

приет на заседание на Гражданския съвет към ВСС
(на основание т. V.13 от приетите Правила за действие на Гражданския съвет)

На заседание на Гражданския съвет към Висшия съдебен съвет,
проведено на 20.10.2023 г., **по т. 1 от дневния ред:**

1. Изразяване на мнения относно постъпилото становище на ВСС и разглеждане становища на организации - членове на Гражданския съвет към ВСС по Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България.

Гражданският съвет към ВСС, след като разгледа, проведе дискусия и изразява подкрепа на Становището на Камарата на следователите в България, във връзка със Законопроект № 49-354-01-83/28.07.2023 г. за изменение и допълнение на Конституцията на Република България, и Обръщението от Съюза на юристите в България до 166-те народни представители от 49-то Народно събрание, вносител на Законопроект за изменение и допълнение на Конституцията, взе следното решение:

Гражданския съвет към ВСС категорично поддържа мнението, че предлаганите конституционни промени, касаещи съдебната власт, са от компетентност на Велико народно събрание и настоява вносителите да оттеглят Законопроекта, тъй като никакви промени между първо, второ и трето четене не биха могли да преодолеят неговите съществени пороци, не само относими към съдебната власт.

Гражданския съвет към ВСС предлага, под патронажа на Народното събрание, да се създаде комисия от изявени юристи, която да разработи концепция за развитието на ВСС, на съдилищата, на прокуратурата заедно със следствието и разследващите полицаи, и на Инспектората към ВСС.

Гражданския съвет към ВСС настоява да не се пристъпва към промени в Конституцията на Република България без широк обществен и професионален дебат.

Актът да се предостави на председателя на 49-то Народно събрание на Република България, Комисията по конституционни въпроси към 49-то Народно събрание на Република България, Комисията по правни въпроси към 49-то Народно събрание на Република България, на министъра на правосъдието, на вносителите на проект на Закон за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (вх. № 49-354-01-83/28.07.2023 г. по регистъра на Народното събрание) и на парламентарните групи в 49-то Народно събрание на Република България.

Актът да се предостави на Пленума на ВСС, за сведение.

Гласуване: „за“ – 11 гласа, „против“ – няма, „въздържал се“ – няма.
(приема се)

Приложения: Становище на Камарата на следователите в България, във връзка със Законопроект № 49-354-01-83/28.07.2023 г. за изменение и допълнение на Конституцията на Република България, и Обръщение от Съюза на юристите в България до 166-те народни представители от 49-то Народно събрание, вносители на Законопроект за изменение и допълнение на Конституцията.

**СЪПРЕДСЕДАТЕЛИ НА
ГРАЖДАНСКИЯ СЪВЕТ КЪМ ВСС:**

**/п/
СВЕТЛА ДЕРМЕНДЖЕВА**

**/п/
ЕВГЕНИ ИВАНОВ**

СТАНОВИЩЕ НА КАМАРАТА НА СЛЕДОВАТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Във връзка със Законопроект № 49-354-01-83/28.07.2023 г. за изменение и допълнение на Конституцията на Република България

През годините след приемането на новата българска Конституция от 1991 г. е повдиган неколккратно въпросът за изменението ѝ, за да бъде тя реално отражение на динамичното време, в което живеем и да отговаря на очакванията на гражданите и обществото. Правеха се изменения и в частта за съдебната власт, структурата и в правомощията на прокуратурата и следствените органи, като сега отново е назрял моментът за такива промени, каквито от страна КСБ неминуемо считаме, че са необходими. Същите би следвало да се извършват, само след проведен задълбочен професионален и научен дебат и постигнат въз основа на него широк обществен и научен консенсус. В този дебат би трябвало да участват както действащи магистрати, така и изтъкнати юристи, учени и преподаватели в областта на правото. Внимателно трябва да се направи оценка и на предполагаемото въздействие, до което тези изменения биха довели. В противен случай съществува риск широко афишираните добри намерения, да доведат до коренно противоположен краен резултат.

В тази връзка сме изразили нашето желание в писмо до Комисията по Конституционни въпроси и Комисията по правни въпроси в 49-тото Народно събрание, да участваме с наши представители при обсъждане на предложенията за изменение и допълнение на Конституцията, Закона за съдебната власт, Наказателния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс на Република България, както и в дебатите, свързани със съдебната реформа в България. Често нашето мнение е различно от това на вносителите и законодателя, но тава не ни прави противници на реформата, напротив, показва желанието за дебат в по-широк обхват, като се чуе и мнението на съответните магистрати, техните професионални организации и научната и академична общност.

Конституцията предвижда съществуването и функционирането в системата от държавни органи на единна съдебна власт, наред със законодателната и изпълнителна власти, и тяхната независимост. В рамките на съдебната система са относително обособени органите на съда и на прокуратурата ведно със следствените такива. КРБ поставя знак за равенство между различните органи в рамките на единната съдебна власт, по отношение спазване принципа на независимост, неразривно свързан с изпълнение на служебните задължения на съдиите, прокурорите и следователите, прогласен в чл. 117, ал. 2 КРБ, като постановява изрично, че „съдебната власт е независима“.

В законопроекта за изменение на КРБ се предлагат съществени промени в съществуването и структурата на Висшия съдебен съвет, промяна на конституционно установените му правомощия, промяна в статуса и правомощията на Главния прокурор, които бяха внесени в 49-то НС, поради което организирахме и Конференция за провеждането на професионален и научен дебат по темата на 19.09.2023г.

На първо място, следва да бъде посочено, че изложеният в мотивите към Законопроекта стремеж за създаване на допълнителни гаранции за укрепване независимостта на съда, чрез структурна реформа на Висшия съдебен съвет, не съответства на принципа за единство на съдебната власт. КСБ счита за неефективен подхода на законодателя, който „разделя“ единен орган за постигане на цел, която е обща за всички структурни елементи на съдебната власт. Независимостта като цел следва да бъде насочена към отстояването ѝ по отношение на съдии, прокурори и следователи така, както е прокламиран този принцип в чл. 117, ал. 2 КРБ. Освен това, идеята да бъде осигурена независимостта на съдебните органи чрез своеобразното им „отделяне“ от прокуратурата и следствието, е вътрешно противоречива. Принципът за независимост на съдебната власт се проявява най-ярко в отношенията между органите, изграждащи нейната структура, и органите на законодателната и изпълнителната власти. Не е ясно, как законодателят ще постигне конституционната цел за осигуряване на независимост на съдебната власт, като отделя двете структурни звена и създава юридически и фактически предпоставки, които биха могли да доведат не до постигане на функционално взаимодействие, а до значително нарушаване изградения и съществуващ модел на баланс между тях.

Също така, тази промяна не е от компетентността на Обикновено народно събрание. Видно от чл. 158, т. 3 от КРБ, от компетентността на Велико народно събрание са „въпросите за промени във формата на държавно устройство и на държавно управление“. Във връзка с това, кои промени засягат установената форма на държавно управление, Конституционният съд на Република България /КС/ е имал повод да се произнесе с Решение № 3/2003 г. по конституционно дело № 22/2002 г. Последователно КС мотивира и излага тезата си, като определя понятието за формата на държавно управление. КСБ не счита, че съществува обществена необходимост, която налага промяна в чл. 126, ал. 1 от КРБ във вида, в който е оформено предложението посочено в § 8 от Законопроекта. Подобно законодателно решение би създавало организационни и структурни промени, които не се основават на ясно формулирани идеи и цел да подобрят функционирането на Прокуратурата в структурно отношение. Посоченото предложение не отчита обстоятелството, че конституционно установената функция на Прокуратурата да следи за спазване на законността, съвсем не включва единствено задачи, свързани с наказателните дела и не се изчерпва с участието на прокурорите в заседания, провеждани от съдилищата, които разглеждат наказателни дела.

Предложената промяна с идеята за „децентрализация на структурата на Прокуратурата“ се намира в очевидно противоречие с Решение № 3/2003 г. на КС на РБ. Излагаме своите опасения, че с приемането на предложената промяна във вида „Главният прокурор е административен ръководител на върховната прокуратура“, биха се създали предпоставки за своеобразно разделение в системата на прокуратурата, като всеки административен

ръководител би могъл да изпълнява функциите по методическо ръководство и надзор за законност върху дейността на прокурорите от съответната прокуратура, без съобразяване на общите насоки на действие и развитие на цялата система. Това според КСБ ще се отрази в значителна степен на взаимодействието на отделните органи в системата на Прокуратурата. С подобна промяна се премахва възможността с методически указания, ГП да може да внедри например предписанията от актовете при проверките на Инспектората на ВСС, препоръките от добрите практики в съответната прокуратура или следствен отдел или да вземе съответните мерки при лоши констатации. Това може да се оприличи на премахването на тълкувателните решения на върховните съдилища. Поставя се въпросът и за това, в какво качество Главният прокурор би внасял пред Народното събрание годишния доклад за прилагането на закона, дейността на прокуратурата и разследващите органи, което да го изслуша и приеме, ако същият е само административен ръководител на върховната прокуратура, а не притежава правомощията по надзор за законност и методическо ръководство върху дейността на всички прокурори. Надзорът за законност, осъществяван от Главния прокурор, е възможно при отчитане и внимателно анализиране на конкретните нужди на органите в системата на ПРБ, да бъде уреден на законово ниво, а не на конституционно, с определяне на правни критерии или категории, като бъдат диференцирани случаите и начина, по които този надзор да бъде упражняван.

Предложението за промяна на настоящата редакция на чл. 127, т. 5 от КРБ, посочена в § 9 от Законопроекта за изменение и допълнение на Конституцията на РБ, и отмяната на т. 6 на същата конституционна разпоредба, по същество представлява премахване на една от конституционно установените основни задачи на Прокуратурата на Република България /ПРБ/, които оформят нейните базови характеристики в системата на органите на държавна власт. В така заложеното предложение прозира стремежът на вносителя да ограничи правомощията на ПРБ единствено и само до упражняваните в хода на наказателния процес, което е посочено и в мотивите към законопроекта. Тук следва да бъде споменато, че съвсем наскоро КС се произнесе с **Решение № 3/2023 г. по конституционно дело № 18/2022 г.**, и в частта „надзор за законност“ във връзка с чл. 127 от Конституцията. И в това решение КС изтъква, че функцията на Прокуратурата на РБ по следене за спазване на законността се реализира в сферата на наказателното, административното и гражданското право. Осъществяваният от Прокуратурата надзор за законност е работещ механизъм, който е необходим регулатор на обществените отношения, актовете и действията на органите на изпълнителната власт, като се отчитат спецификите на тази дейност на прокуратурата - **тя не е решаваща** – прокуратурата няма правомощия да отменя незаконосъобразни актове, а само да сезира компетентната юрисдикция. Посочено е изрично, че този надзор „не е всеобхватен и се ограничава само до законосъобразността на актовете“. Действащата КРБ не урежда т.нар. „общ надзор за законност“, който в мотивите към законопроекта се посочва, че се предлага да „отпадне“. КСБ споделя и се солидаризира с аргументите на КС по отношение на обществената ползност и необходимост на института на надзора за законност, осъществяван от прокуратурата - да предприема действия за отмяна на незаконосъобразни актове и да участва в граждански и административни дела в предвидените от закона случаи. Отново,

вносителят не е мотивирал обществената необходимост от подобна промяна и, в частност, защо следва да бъдат ограничени случаите на участие на прокуратурата в посочения вид дела за защита на правата и законните интереси на посочения кръг правни субекти – малолетни и непълнолетни лица. Напълно неясна е идеята на вносителя при тази конструкция на предложената разпоредба особено в частта „и за защита на значим обществен интерес на лица, които се нуждаят от закрила“. Какъв би бил този значим интерес, който едновременно е обществен и е такъв на конкретно лице, което пък от своя страна трябва да бъде такова, което се нуждае от закрила. Подобна редакция на конституционна разпоредба, създаваща напълно неясни хипотези за приложението ѝ, считаме за изцяло недопустима законодателна техника. От друга страна, подобна промяна в основните задачи на Прокуратурата, формулирани в КРБ, би довело до съществена промяна на баланса между държавните органи, което отново поставя въпроса за компетентността на Обикновеното народно събрание да решава въпроси от подобен характер, и не са ли те от компетентността на ВНС.

По отношение предложените с § 10 от Законопроекта за изменение и допълнение на Конституцията на Република България изменения на чл. 129 - 130в от КРБ:

По същество предложенията се изразяват в премахване на сега съществуващия и уреден в КРБ Висш съдебен съвет като административен орган на единната съдебна власт. В допълнение на вече посоченото, следва да бъде изтъкнато също, че според Решение № 3/2003 г. на КС е „недопустимо Обикновено народно събрание да направи промяна в определените от Конституцията организация, функции и статут на основните конституционни органи, които осъществяват държавното управление, както и баланса между тях“. Изрично е посочено също, че „премахването, сливането, преминаването на някой от основните конституционни органи към друг или заменяне с друг, както и създаване на нови конституционни органи е също така промяна във формата на държавно управление.“. С предложеното изменение на практика се премахва сега съществуващият ВСС, в разрез с установеното, а именно: към настоящия момент Пленумът на ВСС има изрично посочени и разписани правомощия, което отразява последователно налаганата концепция за единство на съдебната власт и нейните органи. Общността на бюджета и имуществото съвсем не са единствените въпроси, които обединяват органите на съдебната власт в единна такава. Структурата на Висшия съдебен съвет и конституционните задачи, които са формулирани поотделно за Пленум, съдийска и прокурорска колегии, отчитат спецификите за решаване на отделните и общите въпроси на органите на съдебната власт. Считаме, че подобно решение не просто не може да бъде взето от Обикновено народно събрание, а също така, би се оказало и нецелесъобразно. Решение за промяна на висшия кадрови орган на съдебната власт и нейното основно преструктуриране, на практика би било предпоставка за разединение на двете основни звена на съдебната власт – съда и прокуратурата.

Още при първоначален преглед на предложените изменения, правят впечатление дори наименованията на предложените за създаване в проекта два съвета за управление на структурните звена на съдебната власт – Висш съдебен съвет и Прокурорски съвет. Не е ясно защо вносителят е преценил, че съветът, от чиято компетентност ще бъде решаването на въпросите по

отношение на съдиите, следва да бъде именно „**висш**“, а съветът, от чиято компетентност ще бъде решаването на въпросите по отношение на **прокурорите и следователите**, е някакъв друг, но не и „висш“. Видно от така направените предложения за изменение на КРБ, от вносителя се предлага въвеждането на съвсем различна уредба и структура на Висшия съдебен съвет и на Прокурорския съвет. Прокурорският съвет се формира от **10 членове**, от които – главния прокурор по право, двама членове, избирани пряко от прокурорите, един, избран пряко от следователите, и **шестима членове, избирани от Народното събрание**. Подобен начин на формиране на предложения Прокурорски съвет е грубо погазване на принципа за баланс на трите власти в държавата – законодателна, изпълнителна и съдебна, и ненамеса между тях. Какво е отреденото място на съдебната власт в Прокурорския съвет, при положение, че представителите на законодателната власт ще имат доминираща роля в кадровия орган на прокуратурата и следствието в съдебната власт. В тази връзка, идеята на КРБ е да допусне участието на представители на законодателната власт именно с оглед спазване на необходимия баланс между властите и взаимодействието им, парламентарната квота да бъде форма на граждански и обществен контрол в съдебната власт. В тази ситуация, то няма да е налице контрол, а категорична **намеса в независимата** съдебна власт и в работата на прокуратурата и следствието. Единственият мотив на вносителя в тази му част е, че това е гаранция срещу концентрацията на власт в институцията на главния прокурор. Къде остава цялата кадрова политика, назначаване и кариерно израстване на прокурорите и следователите, които категорично ще са зависими от управляващите политици и законодатели в съответния период, независимо, че ще бъдат част от „независимата“ съдебна система. В резултат, ще се наруши балансът, тогава, когато решенията от компетентността на съдебната власт, ще бъдат взети от представителите на законодателната власт в колективните органи на съдебната власт. В Прокурорския съвет, както го е конструирал вносителят, решаващо значение биха имали изцяло гласовете на членовете на Народното събрание. С това предложение се зачерква независимостта на прокуратурата като структура на съдебната власт и управлението на същата изцяло е под влиянието на законодателната власт. Подобно решение е от естество да раздели единната съдебна власт и мълчаливо да „извади“ от структурата ѝ прокуратурата и следствието и да ги подчини на волята, методите и средствата на въздействие на законодателната и изпълнителната власти.

Считаме, също така, че „прехвърлянето“ на правомощия на Пленума на ВСС, както и осъществяването на такова прехвърляне от Обикновено народно събрание, е в очевидно противоречие с постановките на Решение № 3/2003 г. на КС на РБ.

Прави впечатление и различният ред в проекта за назначаване и освобождаване на Председателя на ВКС, Председателя на ВАС и на Главния прокурор, необходимостта от въвеждане на който също не е подкрепен с убедителни аргументи от вносителя. На първо място, следва да се посочи, че се предлага изобщо да отпадне ролята на президента при назначаване и освобождаване на фигурите на т.нар. „Тримата големи“. Това е негово правомощие, предвидено от чл. 129, ал. 2 КРБ, то отразява идеята на конституционния законодател за баланс между властите и взаимодействие

между висшите органи на държавното управление, като именно президентът носещ „неутрална власт“ и като „обединител на нацията“ олицетворяващ нейното единство, издава указ за назначаване на председателите на върховните съдилища и на Главния прокурор именно по предложение на ВСС.

Видно от §10 на Законопроекта в предложената редакция на чл. 129 ал. 1 КРБ председателят на ВКС и председателят на ВАС се назначават и освобождават от ВСС, като разпоредбите, регулиращи материята, не сочат кой е оправомощен да прави предложения за кандидати. За разлика от този ред, чл. 130б, ал. 1 посочва, че Главният прокурор се назначава и освобождава от Прокурорския съвет, но ал. 2 изчерпателно посочва кой може да прави предложения за кандидатури за Главен прокурор – не по-малко от трима членове на Прокурорския съвет, както и министърът на правосъдието. Отново, в мотивите към законопроекта не е анализирана необходимостта от подобно решение и различие в подхода. От една страна, това поставя в неравноправно положение председателите на върховните съдилища в България и Главния прокурор, а от друга, не е ясно защо за председателите на ВКС и ВАС възможността за представяне на кандидатури дори не е упомената в проекта, а тази по отношение представяне на кандидатури за Главен прокурор е силно ограничена. По-сериозният проблем в това отношение, представлява въпросът за правните субекти, на които е предоставено правото на инициатива за издигане на кандидатури за Главен прокурор. В така предложената структура на Прокурорски съвет, това би означавало, че отново представителите на законодателната власт биха имали главна и решаваща роля при вземане на основополагащи кадрови въпроси за управлението на системата на Прокуратурата и на практика означава, че изборът на Главен прокурор в България се предоставя в правомощие изцяло на законодателната власт.

Нееднакво третиране на председателите на върховните съдилища и Главния прокурор, вносителят на законопроекта демонстрира и с предвижданото изменение на чл. 130б, ал. 3 от КРБ, в която се предвижда възможността за въвеждане на механизъм за разследване на главния прокурор. Това не е материя, която следва да се урежда с основния закон, още повече, че към настоящия момент е висящо КД № 10/2023 г. във връзка с направено искане за обявяване противоконституционност на разпоредби от НПК и ЗСВ, чието произнасяне предстои.

КСБ обръща внимание и на предвиденото правомощие на Прокурорския съвет да „приема правила за общо методическо ръководство върху дейността на прокуратурите“. Ако концепцията на вносителя е единният кадрови орган за съдебната власт ВСС да бъде разделен на ВСС по отношение на съдиите и Прокурорски съвет – за прокурорите и следователите, то неуместно е включването в кръга от правомощия на Прокурорския съвет на осъществяването на общо методическо ръководство на прокуратурите. Това е основно правомощие на Главния прокурор, именно като ръководител на Прокуратурата и цели точното и еднакво прилагане на законите от всички прокурори и следователи, в изпълнение на задачите на прокуратурата. Не би била работеща и хипотезата, в която се създават правила за общо методическо ръководство на прокуратурите /а не на прокурорите/ да бъдат изготвяни от колективен орган, в чийто състав преимуществено влизат членове извън системата на прокуратурата и до голяма степен непознаващи проблематиката „отвътре“ и в детайли.

Към настоящия момент управлението на недвижимото имущество на съдебната власт се осъществява, от Пленума на ВСС. Практиката е показала, че това е най-ефикасното решение, тъй като общата недвижима собственост на съдебната власт се управлява по целесъобразен и ефективен начин, при съобразяване на всички нужди на органите на съдебната власт. ВСС чрез комисия „**Управление на собствеността**“ успешно провежда политиката в тази област, като отчита системно нуждите на различните органи в системата на съдебната власт. Процедурата за вземане на решения по същество е облекчена и гъвкава и успява в значителна степен да отговори адекватно на динамиката в тази област на управление на съдебната власт. КСБ счита, че предоставянето на правомощието по управление на недвижимите имоти на съдебната власт в компетенциите на изпълнителната власт и по-конкретно на министъра на правосъдието, би затруднило в значителна степен **ритъма на работата на ВСС, постигнат към момента по отношение решаване на възникналите въпроси**, свързани с управление на недвижимото имущество на съдебната власт. КСБ счита за неефективен законодателният подход, при който въпроси, пряко свързани с дейността по техническото и материално обезпечаване на нуждите на съдебната власт, следва да бъдат решавани от субект поставен „извън“ нея. Това би затруднило решаването на неотложни въпроси и би направило процедурата по решаването им тромава и неефективна. От друга страна, в проекта за изменение на КРБ дори не са предвидени преходни разпоредби, които да уредят начина на промяна в управлението на недвижимите имоти, срока, процедурата за това. КСБ счита, че именно Пленумът на ВСС, притежаващ установени практики в тази насока, опит, професионален поглед, подход, ресурс и обезпеченост, следва да бъде органът, който ефективно да решава въпросите, свързани с управление на недвижимото имущество на съдебната власт. Подобно решение се явява и в противоречие с Решение № 11 от 2002 г. на КС на РБ по конст. д. № 18/2002 г., в което е прието, че принципът за независимост на органите на съдебната власт изключва възможността изпълнителната власт, чрез нейните органи, да стопанисва имущество предоставено за нуждите на съдебната власт, а понятието за независимост, употребено в чл. 117, ал. 2 от КРБ, включва и независимостта в стопанисването на предоставеното на съдебната власт имущество.

КСБ не споделя и предвидените промени в § 14 от Законопроекта, които на практика се изразяват в сериозно ограничаване на правомощието за сезиране на Конституционния съд, предоставено на Главния прокурор. С промяната се премахва Главния прокурор като един от субектите по чл. 150, ал. 1 от КРБ и му се предоставя възможност за сезиране на Конституционния съд единствено и само за упражняване на правомощията му по чл. 149 от КРБ /от общо 8 хипотези/. Такова решение на вносителя изглежда абсолютно нелогично на фона на предложената новосъздавана възможност в чл. 150, ал. 6 от КРБ всеки съд да има възможност да сезира Конституционни съд, когато това е необходимо за правилното решаване на конкретно дело, която като цяло КСБ подкрепя и необходимостта от която споделя. Волята на вносителя е очевидно противоречива по отношение съществуването и развитието на институти и механизми за защита на основните права, свободи и интереси на гражданите, включително и осигуряване на възможността на повече правни субекти за достъп до конституционно правосъдие, от една страна, и

ограничаване на правомощията на Главния прокурор да сезира КС, от друга страна. Прави впечатление и предложението на §14 от Законопроекта, чл. 150, ал. 7 от КРБ, с което се предоставя възможност на гражданите и юридическите лица да могат да сезират **Конституционния съд** с искане за установяване на противоконституционност на закон, като условията и редът за това да бъдат определени от нормативен акт с ранг на закон, а по отношение правомощието на Главния прокурор да сезира Конституционния съд, същото да бъде конституционно ограничено. Това поставя въпроси от различен характер, сред които: защо Главният прокурор не следва да има възможност да сезира КС с искане за установяване на противоконституционност на закон, с който според него се нарушават права и свободи на юридически лица; защо Главният прокурор не следва да има възможност да сезира КС за упражняване на правомощията му по чл. 149, ал. 1, т. 1 за тълкуване на КРБ, при положение, че прокуратурата е призвана да пази законността като основна нейна функция. В този смисъл, защо изобщо е необходимо да се ограничават възможностите на Главния прокурор да сезира КС и да бъдат формулирани в основния ни закон конкретни хипотези, при които това би било допустимо, след като тенденцията в развитието на всички демократично устроени съвременни държави, сред които и Република България се числи, е да се разширява достъпът до конституционно правосъдие. КСБ не споделя виждането на вносителя на законопроекта за необходимост от ограничаване на хипотезите на инициатива на Главния прокурор по отношение дейността на Конституционния съд и не счита такова изменение на КРБ и правомощията на Главния прокурор за продиктувано от конкретни обществени потребности.

Материята за Инспектората към Висшия съдебен съвет е уредена в чл. 132а от КРБ, като настоящият конституционен модел е възприел, че Инспекторатът е орган в системата на съдебната власт, но част от Висшия съдебен съвет, който гарантира отчетността на съдебната власт съвместно и наред с независимостта ѝ. Следва да бъде внимателно разгледан въпросът, установява ли се промяна във формата на държавно управление с изменението на чл. 132а, предложено в § 12 от Законопроекта, където е предвидено създаването на нов, отделен от ВСС, Инспекторат на съдебната власт. Прави впечатление, че според §12 от Законопроекта, в чл. 132а, ал. 6 от КРБ следва да отпадне едно от основните правомощия към настоящия момент на Инспектората към ВСС, а именно за проверка на имуществените декларации, подавани от съдии, прокурори и следователи. Така заложената промяна е в противоречие с концепцията за съществуването на механизъм за вътрешен контрол в системата на съдебната власт, основна част от който е именно проверката, която Инспекторатът към ВСС извършва на имуществото на съдии, прокурори и следователи. Също така, новият самостоятелен конституционен орган, Инспекторат на съдебната власт, ще следва да осъществява едновременно правомощието си по чл. 132а, ал. 6, т. 5 да „информира Висшия съдебен съвет, Прокурорския съвет и министъра на правосъдието за дейността си“, но ще следва, по силата на чл. 132а, ал. 8 от КРБ, и „да представя годишен доклад за дейността си на Висшия съдебен съвет“. С оглед предложените промени, обаче, Висшият съдебен съвет ще бъде кадрови орган единствено и само за съдиите, а от друга страна задължението за информирането му е установено и в чл. 132а, ал. 6, т. 5 от КРБ, тоест, ще следва да извършва идентична дейност по отношение кадровия

орган на съдиите два пъти: веднъж чрез информиране и веднъж чрез годишен доклад, а по отношение кадровия орган на прокурорите и следователите – Прокурорския съвет: веднъж по силата чл. 132а, ал. 6, т. 5 КРБ, като го информира, но без да представя годишен доклад за дейността си, въпреки че е Инспекторат на съдебната власт.

С оглед всичко гореизложено и в заключение, КСБ счита, че необходимостта от сигурност и стабилност по отношение на съществуването, структурата и правомощията на конституционно установените органи изисква по-прецизен подход от страна на вносителите на законопроекта.

ЗА
КАМАРА НА СЛЕДОВАТЕЛИТЕ
В БЪЛГАРИЯ

/ МАРИНА НИКОЛОВА /

СЪЮЗ НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ЦЕНТРАЛЕН СЪВЕТ

1000 София, ул. "Пиротска" № 7

тел./факс: 0359-2987-83-90

e-mail:

ДО
166 –те НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,
от 49 –то НАРОДНО СЪБРАНИЕ,
ВНОСИТЕЛИ НА ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА
ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
КОНСТИТУЦИЯТА

ОБРЪЩЕНИЕ

ОТ

СЪЮЗА НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ

УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Съдебната реформа в България се извършва непрекъснато вече над 30 години. Тя започна с приемането на действащата Конституция, която предвиди нова организация на съдебната власт – създаване на ВСС, възстановяване на ВКС и ВАС, апелативни съдилища и съответни прокуратури, възможност за триинстанционно производство и т.н. Тази промяна вместо в едногодишен срок (§4 ПЗРКРБ), поради бездействие и открита съпротива на законодателната и изпълнителната власти стана за 7-8 години, продължи със „Стратегии за реформиране на българската съдебна система, приемани от МС през 2001, 2003, 2009 и 2014 година без обществено обсъждане и без участие на реформираня –съдебната власт !!!

Европейската комисия (ЕК) с критични доклади по мониторинга, Венецианската комисия, Съвета на Европа (СЕ) и други международни организации отчитаха доколко се реформира системата и ни даваха мнения, препоръки, съвети и т.н., които без да се заблуждаваме изпълнявахме частично, напр. за квотата на НС във ВСС.

Не трябва да пропускаме и данните от доклада на Европейската комисия за ефективност и качество на правосъдието на Съвета на Европа (издание 2022 г.), съгласно които имаме много добро финансиране на съдебната власт в България спрямо 47-те страни членки и сме в челото по брой съдии и прокурори на 100 хил. жители, без да отчитаме съдебните и прокурорски помощници.

През тези 30 години бяха приети и пет поправки на КРБ като четири от тях специално за съдебната власт.

И сега след повече от 30 години реформа отчитаме изпълнение на стратегиите и препоръките, но във всички нас – юристите, остава усещането, **меко казано**, за неудовлетвореност и непостигане на желаните резултати и за липса на справедливост, и най-важното не само у нас, но и в българското общество и в европейските ни партньори.

Днес, ние отново говорим за продължаване на реформата при очевидна неяснота какво всъщност искаме и как да го постигнем!

Съдебната реформа стана политическа дъвка, но трябва да се знае, че изготвянето на изменение на Конституцията изисква задълбочена оценка на въздействието, както на действащия нормативен акт, така и на проекта при зачитане принципите на необходимост, обосновааност, предвидимост, откритост, съгласуване, субсидиарност, пропорционалност и стабилност, максимална прозрачност, публичност, участие на обществеността и преди всичко, участие на най-изтъкнатите ни юристи, както от практиката, така и от доктрината.

Известно е, че в разработването на действащата Конституция са участвали най-високо ценените и ерудирани юристи, като проф. Живко Сталев, проф. Александър Янков, проф. Кино Лазаров, проф. Живко Миланов, Петър Корнажев, Христо Данов, Гиньо Ганев и др., целият състав на Юридическия факултет на СУ (тогава единствен) и на Института за държавата и правото на БАН.

Сега в Народното събрание е внесен Закон за изменение и допълнение на Конституцията с неясни автори от спорна политическа формация! От мотивите на законопроекта дори не е ясно какви цели са поставени, какъв резултат се очаква и как ще се постигне. Съдебната система е консервативна и не може да се променя всеки ден и на парче по системата „проба-грешка“, напр. на министъра на правосъдието вече е възлагано през 2007 г. управление на имоти на съдебната власт, отчетено за неудачно – в последствие отменено!

В настоящето обръщение обсъждаме само законодателните промени, касаещи съдебната власт и заявяваме следното:

В т. 2 на мотивите на законопроекта се посочва, че се извършва структурна реформа на ВСС с цел укрепване независимостта на съда. Занапред съдийският съвет е съдебната власт, а прокуратурата и следствието, независимо, че са регламентирани в глава Шеста на Конституцията „Съдебна власт“ вече не са част от нея и статутът им е на

свободни, независими и самоуправляващи се организации, с възможност за отчитане периодично пред Народното събрание.

Съществено е, че тази промяна е в противоречие с волята, която народните представители от ВНС са имали изграждайки с Конституцията условия за създаване на демократична, правова и социална държава. ВНС е направило това, регламентирайки институции, на които е възложило точно определени функции и правомощия при спазване принципите на народния суверенитет, политическия плурализъм, разделението на властите, правовата държава и независимостта на съдебната власт. Конституцията определя реда на формиране на тези институции, мястото им в държавната йерархия и специфичната за всяка от тях дейност, с което се установява необходимият баланс помежду им. Този баланс не трябва да може да се променя при лесно изменящата се политическа и парламентарна обстановка и за това е от компетентност на ВНС.

Промяна в структурата, формирането и функциите на звената от съдебната власт, в т.ч. статутът на нейните органи, вкл. висшите конституционно установени длъжности представлява промяна във формата на държавно управление (чл. 158, т. 3 от Конституцията) в този смисъл р. №3/2003 по к. д. 22/2022 г. на КС (ДВ., бр.36/803).

В предложения ни за обсъждане законопроект на Конституцията е налице такава промяна и тя е от компетентност само на ВНС.

Това се отнася за всички текстове от законопроекта, защото са свързани с промяна в структурата, формирането и организацията на ВСС.

Категорично поддържаме, че предлаганите конституционни промени, касаещи съдебната власт са от компетентност на ВНС, поради което предлагаме 166-те народни представители да оттеглят внесения от тях противоконституционен законопроект за изменение и допълнение на КРБ.

Предлагаме под патронажа на НС да се създаде комисия от изявени юристи, която да разработи концепция за развитието на ВСС, на съдилищата, на прокуратурата заедно със следствието и разследващите полицаи и за Инспектората към ВСС.

Подобно подробно предложение сме изпратили и на Президента, и на Председателя на НС (изх. №23/07.04.2022 и изх. №31/05.06.2023 г.).

И на края и не на последно място необходима е дълбока и качествена промяна на юридическото образование, което е в плачевно състояние и произвежда голямо количество „юристи-среднисти“. Тъжно е, но с тези кадри и най-перфектната съдебна реформа няма бъдеще.

С УВАЖЕНИЕ,

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(ВЛ. СЛАВОВ)